

בבא בתרא פה

שווערד

1. ספר דבר יעקב

א] רב ושמואל דאמרי תרוייהו כליו של אדם קונה לו בכל מקום - בפשטות הכוונה שהכלי קונה מדין קנין חצר, וכן כתב הרא"ש [סימן טז] ורמ"ה [אות קט], והרמב"ן והרשב"א [ב"מ ט:]: והנ"י כאן כתב שקונה מטעם משיכה וצ"ב. הנה"מ [סימן ר-ו] מביא דברי הרשב"א בב"מ שכלי קונה מדין חצר, ומוסיף הנה"מ שכלי הוי חצר המשתמרת ולכן א"צ לעמוד בצדו.

2. הרא"ש על בבא בתרא פרק חמישי - סימן טו

אמר רב פפא ולא פליגי כאן ברה"ר וכאן בסימטא... וה"נ מסתברא דא"ר אבהו אמר רבי יוחנן כליו של אדם קונין לו בכל מקום שיש לו רשות להניחו שם... נא"ת והא לעיל קאמר ר' יוחנן מדד והניח על גבי סימטא קנה ואוקימנא בכליו של לוקח ומשמע דדוקא מדד ונתן לתוכו אבל לא מדד לא קני ליה כליו וי"ל דאם הניח בכליו של לוקח בלא מדידה בעי למימר ליה זיל קני ואי לא א"ל לא קנה דלא הוה דעתיה דליקני ליה כליו כיון דמחוסרין מדידה אלא לדעת שימדד ואח"כ ימשכם ויזכה בהן אבל כשמדד המוכר ונתן לתוך כליו של לוקח לא בעי למימר ליה זיל קני והשתא נחא דצריכי הני תרי מילי דר' יוחנן הך דלעיל כדפרישית והך דהכא לאשמועי' בכ"מ שיש לו רשות להניחו שם והא דאמר ר' יוחנן אפילו ברה"ר ואוקימנא בסימטא והך דהכא חדא מכללא דחבירתה איתמר.

3. שו"ע חושן משפט - סימן ר

(ב) היו ברשות המוכר, או ברשות אדם אחר שהם מופקדים אצלו, לא קנה הלוקח עד שיגביה המטלטלין או עד שימשכם, כמו שנתבאר: הגה - ומיהו אם שכר המקום שמונח בו או נתנו לו במתנה ובקנין, או אפילו בדבור בעלמא, קנאו, דהשתא הוי ברשותו וקונה לו. והא דמהני דבור בעלמא, היינו ברשות אחר. אבל אם מונח ברשות המוכר ואומר: יזכה חצרי ללוקח במקח שקנה ממני, לא קנה עד שישכיר לו מקומו ויקנה לו בא' מדרכי הקנייה (טור בשם הרא"ש ור' ירוחם נ"י ח"ב). ואם היו הפירות מופקדים ביד אחר, לא סגי שיאמר: תקנה חצרי ללוקח, עד שיאמר כן מדעת המוכר (כ"י בשם הרמב"ן והמגיד פ"ד דמכירה):

(ג) כליו של אדם, כל מקום שיש לו רשות להניחו, קנה לו, וכיון שנכנסו המטלטלים בתוך הכלי אין אחד מהם יכול לחזור בו והרי זה כמי שהונחו בתוך ביתו: הגה - ויש מחלקין דאם אינו ברשות לוקח רק בסימטא וכיוצא בזה אין כליו קונים, אא"כ מדד או עד שיאמר לו: זיל וקני (טור ותוס' והרא"ש פרק הספינה והגהות מיימוני פ"ד דמכירה). לפיכך אין כליו של אדם קונים לו ברשות הרבים, ולא ברשות המוכר, אלא אם כן אמר לו המקנה: לך וקנה בכלי זה, ואז קנה אם הוא ברשות המוכר:

(ד) וכן אם קנה הכלי מהמוכר והגביהו, ואחר כך הניחו שם ברשות המוכר וחזר וקנה ממנו הפירות, כיון שנכנסו בתוך כלי זה קנה אותם, שמפני הנאת המוכר במכירת הכלי אינו מקפיד על מקומו:

(ה) כשם שאין כליו של לוקח קונה לו ברשות מוכר, כך אין כליו של מוכר קונה ללוקח אע"פ שהוא ברשות לוקח. (וי"א אפילו אמר ליה המוכר: זיל קנה, לא קנה) (טור בשם הר"י וב"י בשם הרא"ש):

(ו) משיכה מהני בכליו של מוכר, שאם מדד המוכר ונתן לתוך כליו, ומשכו הלוקח בפניו, קנה, ואפילו לא אמר לו: משוך הכלי לקנות מה שבתוכו:

(ז) אין הרשות קונה, ולא הכלי, ולא משיכה, ולא הגבהה, אא"כ פסק תחלה המדה בכך וכך; אבל כל זמן שלא פסק, אין לו שום צד שיקנה בו, דכל זמן שלא פסק לא סמכה דעת שניהם, שמא לא יסכימו על הסכום. ואם המקח דבר שדמיו קצובים, אע"פ שלא פסק, קנה. וכן אם א"ל: הריני מוכר לך כפי מה שישמוהו ג', קנה, אפילו אין דמיו קצובים.

4. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ט עמוד ב

בעי רבי אלעזר: האומר לחבירו משוך בהמה זו לקנות כלים שעליה מהו? - לקנות? מי אמר ליה קני? - אלא: משוך בהמה זו וקני כלים שעליה, מהו? מי מהניא משיכה דבהמה לאקנויי כלים, או לא? - אמר רבא: אי אמר ליה קני בהמה וקני כלים מי קני כלים? חצר מהלכת היא, וחצר מהלכת לא קנה. וכי תימא כשעמדה, והא כל שאילו מהלך לא קנה - עומד ויושב לא קנה. והלכתא - בכפותה. אמרו ליה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לרבא: אלא מעתה היה מהלך בספינה וקפצו דגים ונפלו לתוך הספינה, הכי נמי דחצר מהלכת היא ולא קני? - אמר ליה: ספינה מינה נייחא, ומיא הוא דקא ממטו לה. אמר ליה רבינא לרב אשי: אלא מעתה,

היתה מהלכת ברשות הרבים וזרק לה גט לתוך חיקה או לתוך קלתה, הכא נמי דלא מגרשה? - אמר ליה: קלתה מינח נייחא, ואיהי דקא מסגיא מתותה.

5. חידושי הרשב"א מסכת בבא מציעא דף ט עמוד ב

הא דאמר קלתא מינח נייחא ואיהי היא דקא מסגיא תותה קשיא להראב"ד ז"ל וכי נייחא מאי הוה והא כליו של אדם אינו קונה לו ברה"ר [1] ודחק עצמו בתירוץ קושיא זו דמאי רה"ר סמטא ואמאי קרי ליה רה"ר לפי שאינה רשות היחיד, ודוגמתה בפ' הספינה (פ"ה ב), [2] ואין צורך לזה דכיון דמנחה ארישה ויש לה רשות להניח שם כליה קונה והרי זה כמונח במקום שיש לה רשות להניחו שם וכל מקום שיש לו רשות להניחו שם קונה. עוד הקשה תקנה לה ד' אמות דילה, וניחא ליה דאין ד' אמות קונות אלא בעומד אבל במהלך לא.

6. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף פה עמוד א

ה"ג בתוספתא ... ומה הן ארבע מדות ד' חלוקין של דינין שחלוקין זה מזה ואלו הן מדה שאינה של שניהן ברה"ר ובחצר שאינה של שניהן דאמרינן בה עד שלא נתמלאת המדה למוכר משנתמלאת המדה ללוקח הרי אחת מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה הרי שתיים רשות לוקח מיד כשקיבל מוכר קנה הרי ג' רשות מוכר ורשות נפקד דקמפרש בהן דין הגבהה והוצאה קבלה ושכירות הרי ד' וסמך מצאתי לי מדברי רבינו זקני מ"כ.

7. עליות דרבינו יונה מסכת בבא בתרא דף פה עמוד א

ופי' ד' מידות ד' רשויות, סימטא וחצר של שניהם דמדה דלוקח קונה שם. רשות לוקח דהיינו שכבר הם פקדון בידו וכיון שקבל עליו מוכר קנה לוקח. רשות מוכר דלא קנה עד שיגבינהה וכו'. רשות הלה המופקדים אצלו דלא אמרי' כיון שקבל עליו מוכר קנה לוקח עד שיקבל הנפקד. והא דנקט שכירות מקום ברשות הלה הנפקדין אצלו ולא נקט לה ברשות מוכר, משום דהכי אורחא דמילתא ששוכרין מן הנפקד כדי להעמיד שם הפירות. ולמאי דמוקמינן לקמן הא דקתני ברשות מוכר לא קנה בכליו דמוכר אבל כליו דלוקח אפי' ברשות מוכר קנה דבתר כלי אזלינן, וכן למאי דקס"ד השתא דברה"ר גמורה קניא מדה דלוקח כ"ש ברשות מוכר, ואשתכח דלא תליא מלתא ברשויות כלל אלא בכלים, לאו רשויות קחשיב תנא אלא מדות קא חשיב, מדת סרסור דמפלגינן בה כיון 378 עד שלא נתמלאת ומשנתמלאת. ומדת לוקח דראשון ראשון קנה. ומדת מוכר דבעינן הגבהה או משיכה אע"ג שמגביה או מושך בכלי המוכר קנה. ומדת הלה המופקדין אצלו שאם קבל עליו הנפקד קנה לוקח.

8. שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף פה עמוד א

ברשות הלה מופקדין אצלו. אית דגרסי לא קנה עד שיקבל עליו הלה או עד שישכיר את מקומו וכך היא שנויה בתוספתא. ונראה לי טעמו של דבר דכיון דקיימא לן חצר משום יד איתרבאי כמו שאדם זוכה לחברו כך חצרו זוכה לחברו אם אמר בעל החצר תזכה חצרי לפלוני הלכך כיון שקבל עליו הנפקד לזכות ללוקח זכה הלה ברשותו והוא הדין אם קבל עליו ליתן דכל האומר תנו כאומר זכו דמי. והיינו טעמא נמי דהא דקתני רישא משנתמלאת המדה ללוקח ואף על פי שעדיין לא נתן הלוקח שכירות לסרסור ולא משך המדה קונה בה דכיון דמסתמא קא מושיל ללוקח משנתמלאת רוצה הוא שיקנה הכלי שלו ללוקח אבל מוכר שאינו יכול לזכות בשלו בשביל הלוקח חצרו נמי לא זכיא ליה ללוקח. ועוד מטעם אחר קונה כיון שקבל עליו הנפקד פירוש שכלתה שאלת רשותו שהיתה מושאלת עד עתה לראשון כיון שהוא מתרצה שיהיו שם פירות אלו מונחים בשביל הלוקח הרי זו חזקה לשאלת רשותו ללוקח. והא דאמרינן בגיטין פרק א' מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה ואמרינן התם מסתברא מלתייה דרב בפקדון אלמא אין הלה זוכה בו אלא במעמד שלשתן. התם דליתיה גביה אבל איתיה בחצר כיון שקבל עליו נפקד קנה עליו הלה. עליות דר"י.

9. ספר בית הלוי ח"ג - סימן מו

ג. הבעל העיטור במאמר שכירות (מ"ט ע"ב) הובא בש"ך חו"מ סי' ר"ג (ס"ק א') כתב דהא דאמרינן בקידושין דף כ"ה ע"ב פיל לר"ש במה יקנה בשוכר את מקומו וז"ל מסתברא דאמר ל' באגב דאי ס"ד בשכירות לחודא קני דכחצירו חשיבא א"כ בקידושין דף כ"ז. דפשיטנן דקרקע בשכירות ומטלטלים במתנה קונה באגב מעובדא דר"ג דאמר נתון לר' יהושע ומקומו מושכר לו ודילמא היה בקנין חצר אלא ש"מ דבכה"ג לא קני אלא באגב. ולכאורה המובן מדבריו דס"ל דחצר המושכר אין לו דין חצירו שיקנה על ידו רק אם הוא שלו ממש. והש"ך שם חלק עליו וכתב דמדברי הפוסקים משמע דגם שכורה קונה בתורת חצר...

והנראה לישב היטב כל דברי בעל העיטור דעיקר חידושו דשכורה אינו קונה ודאי דצריך טעם לסברא זו דהא שכירות ליומא ממכר הוא ומדוע לא יהי' נחשב כחצירו. עוד הקשה הש"ך עליו מסוגי' דב"ב דף פ"ה. ברשות הלה המופקדין אצלו שוכר את מקומו והרי שם ע"כ הקנין מצד חצר דלא שייך שם אגב דהחצר הא אינו של בעל הפירות כלל. והברור כפי מה שראיתי בספר עטרת חכמים (שם עוד בסוגיא הנ"ל ד"ה ונ"ל ליישב) דגם הבעל העיטור לא כתב רק דהשוכר אינו יכול לקנות דבר מן המשכיר ע"י זה החצר כיון דגוף החצר הוא של משכיר

10. שפתי כהן על חושן משפט - סימן קצח

(י) קנה המטלטלים שבו. והיינו דוקא כשהשכיר לו החצר מתחלה ואח"כ הקנה לו המטלטלים אבל שניהם כאחד לא ...

11. ספר קהלות יעקב-ב"מ ס' כז

וגם זה יש ליישב דנקדושין שם צהא דאמרינן פיל לר"ש [דסוכר דמשיכה לא מהני] צמה יקנה כו' צשוכר את מקומו, כתב הרשב"א ז"ל דמכאן מוכח דשוכר את מקומו לאו מטעם משיכה קני לה, היינו דהא קיימין הכא לר"ש דמשיכה ל"ק, ושוכר את מקומו מהני אלמא דלאו מדין משיכה היא, מצואר עכ"פ די"ל דכל שוכר מקומו מהשב משיכה דטנין משיכה הוא שמכניסו מרשות אחרים לרשותו. [וכ"כ צשוכר מקומו ע"י שכירות זו עושה שממון זה יבא צרשותו וכו"ל כמשיכה, אלמא דהרשב"א ז"ל הוכיח שפיר דע"כ צלא דין משיכה מוטיל שכירות ההלך, דהא משיכה לר"ש לא מהני, אצל מ"מ י"ל דקושטא הוא דגם טנין משיכה איכא צשוכר את מקומו, ושפיר י"ל ה"ה צרשות המופקדים דמהני שוכר את מקומו, מדין משיכה הוא, אלמא

והדברים מהמייכים עוצא מהא דתנן צצ"צ דפ"ד אס כו' פקה שוכר את מקומו ונקדושין דכ"ה גבי פיל לר"ש צמה יקנה כו' א"כ צשוכר את מקומו כרי דחליו קונה גם מה שמונח צו מקודם לכו,

12. תוספות מסכת בבא בתרא דף פה עמוד ב

כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח או לא - אע"ג דברשות הרבים אמרינן לעיל דלכ"ע לא קנה התם ה"ט משום דלא ניחא להו לבני רה"ר שיניח כליו שם דמאן פייס ודמאן שביק אבל ברשות מוכר מיבעיא דאע"ג דא"ר יוחנן דכל מקום שיש לו רשות להניחו קנה דלמא לא אתא למעט אלא רה"ר אבל מוכר שמא משאיל לו מקום ללוקח שיקנה מה שהוא מוכר לו ...

13. ספר דבר יעקב

[ובבית אפרים [אה"ע סימן קד] וחלקת יואב [אה"ע סימן יב] כתבו שאין כוונת הרשב"ם שקונה הגט בהגבהה, אלא כוונתו כמו שהגבהה קונה ברשות מוכר, דכיון שמגביהו בידו הוי כמוציא מרשות מוכר ומכניסו לרשותו [עיין רשב"ם פו. ד"ה במשיכה] ה"נ אם קלתה תלויה [ולפי ר"ל אף בקשורה] אינו ככלי המונח ברשות מוכר אלא הוי כמונח ברשותה ולא ברשות בעלה, דהאדם חולק רשות לעצמו וכליו התלויים או קשורים בו הוי כרשותו ולכן הוי כנתינת גט לרשותה. וכן משמע בריטב"א [גיטין עח. הובא באמרי בינה קנינים סימן ו] שכתב שבתלויה או קשורה לא בטל כלפי הרשות. [וני"מ אם יכול לתת בכה"ג גט בעל כרחו, דאם קונה הגט ע"י הגבהה שלה בעינן מדעתה, ואם

ב] דאמר רב יהודה אמר שמואל והוא שהיתה קלתה תלויה בה - הרשב"ם מפרש דדמי להגבהה שקונה בכל מקום. ולשון ר' גרשום דקני בהגבהה. ולכאורה כוונתם שאיכא קנין הגבהה ממש. ובאילת השחר מקשה דבעינן הגבהה ג' טפחים [עיין תוס' קידו' כו. ד"ה א"נ].
[גם התורת גיטין [סימן קלט-טו] הבין שכוונת הרשב"ם שקונה בהגבהה ומוכיח מכאן ששיטת הרשב"ם שמהני שהאשה תקנה הגט באחד הקנינים ללא נתינה לידה, ודלא כרוב הראשונים [גיטין ע"ז]: שחולקים על רש"י וסוברים שבגט בעינן נתינה ליד או לרשות האשה ולא מספיק שהאשה תקנה הגט בדרכי הקנינים.]

מגורשת משום שהוי נתינת גט לרשותה מהני אף בעל כרחו. ואם כוונת הרשב"ם שקונה בהגבהה יש לכאורה ראייה שקנין דרבנן מהני לדאורייתא או ראייה למשובב נתיבות [סימן עב סק"ל הובא לעיל עה: אות ד] שכתב שר' יוחנן מודה שהגבהה הוי מה"ת.

14. שו"ת אבני נזר חלק אבן העזר סימן קס

(ה) עוד ראיתי שם בספר המקנה שאם אחר נותן על ידיו לא מיקרי הגבהה כיון שאינו עושה מעשה בעצמו, והנה דברי רשב"ם ב"ב פה ע"ב בהא דקלתה תלוי' בה דכתב רשב"ם שדומה להגבהה אף שהבעל זורק לתוכה, הוי תיובתו':

(ו) והנה העירני נכדי כמר דוד שיחי' מהא דכתבו הר"ש והרא"ש פ"ק דכלים [מ"ג] ומס' זבים [פ"ה מ"ד] דלא מיקרי משא אם אחר הטעינו על כתפיו והוא אינו זו ממקומו, והרמב"ם סובר שגם זה הוא משא, כמבואר בלשונו פ"ק דכלים וכן בהלכותיו פרק א' מהלכות טומאת מת הלכה ואו והלכה ט', ויש לומר דלדעת הרמב"ם הוא הדין דחשיב מגביה כמו שחשוב נושא, אך לדעת הר"ש והרא"ש דלא חשיב נושא כיון שהטעינו חבירו ה"ה דלא חשיב מגביה, אך ברשב"ם בפירוש התורה פ' שמיני מפורש בדבריו דלא חשיב משא, וא"כ לא יחשב מגביה:

(ז) אשר ע"כ נראה דהרשב"ם לאו משום קנין הגבהה, רק משום קנין חצר, דאין כלי רק אל הקרקע אבל לא אל אויר, ודומה להגבהה ברשות מוכר דמהני ולא מבטל מה שהוא ברשות מוכר להגבהת הלוקח, ומיושבים דברי המקנה:

(ח) מ"מ נ"ל ראי' דחשיב הגבהה כשאחר נותן לידו מהא דע"ז (ע"א ע"ב) דמקשה סוף סוף כי מטא לאוירא דמנא קני' [יין נסך לא הוי עד דנגע בי'] פירש"י בהגבהה והריטב"א שם כתב ק"ל האיך קונה מדין הגבהה כי מטי לאוירא דמנא הא לא עביד כלום, ואין הגבהה קונה בשום מקום בלא שום מעשה, או שקורא לה והיא באה שהוא כמשיכה או כההיא דפיל בחבילי זמורות או כההוא [חולין קמא ע"ב] דזיל טרוף אקן דלגבהו כו' וי"ל דכיון שאויר שסופו לנוח כמונח דמי, ואילו נח חשיבא הגבהה ומעכשיו הוא מיישר הכלי יפה בענין שיבא היין לאוירו ולא ישפך לחוץ הא חשיב מעשה לקנות בו מדין הגבהה כנ"ל עכ"ל, ומדקדוק דבריו נראה דכי מטא לארעיתא דמנא מדינא הוי הגבהה בלא טעמא דמיישר הכלי, והיינו דאותו הכלי שירד היין לתוכו חשוב מעשה ביין שאלמלא יתפשטו אצבעותיו יפול הכלי וישפך היין, ובמה שסוגר אצבעותיו לאחוז הכלי היין משתהה בכלי חשוב מגביה היין [ועיין בתשו' חמדת שלמה מ"ש בפירוש דברי תו"ה שהביא הטור סי' כ"ח וכעת אין הספר בידי]:

15. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף פה עמוד ב

כגון שהיה בעלה מוכר קלתות. פי' וניחא ליה שיעמיד שם כל אדם קלתו כדי ליישב חנותו, ויש מפרשים שהיה בעלה מוכר קלתות ולקחה ממנו קלתה והניחתו שם דסתם מוכר משאיל הוא [מקום] לכלי שלקחו ממנו, אבל בעוד שלא קנה מספקא ליה אם משאיל לו מקום, וכן פי' הרא"ם ז"ל, והראשון יותר נכון.

16. דף על הדף בבא בתרא דף פה עמוד ב

בגמ': כגון שהי' בעלה מוכר קלתות.

כתב הרמב"ם (הל' מכירה פ"ד דין א'): וכן אם קנה הכלי מהמוכר והגביהו, ואחר כך הניחו שם ברשות המוכר, וחזר וקנה ממנו הפירות, כיון שנכנסו לתוך כלי זה קנה, שמפני שנהנה המוכר שמכר לו הכלי, אינו מקפיד על מקומו.

וכתב שם במגיד משנה שהרמב"ם והר"י מגאש מפרשים כאן שזהו מ"ש כאן שהי' בעלה מוכר קלתות, והיינו שמכר לאשתו קלתה זו, לפיכך אינו מקפיד על מקומו, ומשו"ה קנתה כשהניח בתוך הכלי.

ובהגהות ערך לחם (ח"מ סי' ר"י סעיף ד') כתב שכמו כן אם הקונה הוא קרובו של המוכר כגון אחיו או בנו הסמוך על שולחנו, ג"כ קנה, דבודאי אינו מקפיד על מקום הכלי. וכתב עוד שאף אם הביא אורח לתוך ביתו ג"כ מסתבר שאינו מקפיד על מקום הכלי, וקנה האורח מה שנותן לתוך הכלי.

17. תוספות מסכת בבא בתרא דף פה עמוד ב

כגון שהיה בעלה מוכר קלתות - וא"ת נהי דנותן לה רשות ומשאילה מ"מ הא בעי חזקה כדאמרינן בהשואל (ב"מ דף צט: ושם) כשם שהקרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה כו' כך שכירות קרקע כו' ותירץ ריב"א דאע"ג דאין המקום קנוי לה דכיון דיש לה רשות להביא קלתה שם קני לה קלתה דכליו של אדם קונה לו בכל מקום שיש לו רשות להניח כמו גבי סימטא אע"פ שאין סימטא קנוי לו מ"מ הכלי עצמו קונה לו.

18. תוספות מסכת בבא בתרא דף פה עמוד ב

לא בכליו דמוכר - משמע מהכא דמשיכה מועלת ללוקח בכליו של מוכר דקתני דקנה כשמוציאה מרשותו.

19. חיידושי הרישב"א מסכת בבא בתרא דף פה עמוד ב

לא בכליו דמוכר. ושמינן מהכא **דהגבהה בכליו של מוכר ואפי' ברשות מוכר קני**, דהא הכא ברשות מוכר איירי ואוקימנא בכליו של מוכר וקתני עד שיגביהנה, וה"נ מוכח במס' ע"ז בפרק השוכר (ע"א ב') גבי דכייל ורמי במנא דישראל, וכן בפרק המצניע (צ"ב א') גבי הגונב כיס בשבת וכדברירנא התם, וה"ה למשיכה דמהניא אפי' בכליו של מוכר ולא אמרינן הרי לא נמשכו מן הכלי של מוכר דכיון דמשכן במקום שהמשיכה קונה [סגי] בהכי, וא"ת א"כ הא דאמרינן לקמן משך חמרינן ופועלים והכניסן לתוך ביתו למה לא קנה מדין משיכה וכן כשפירקן והכניסן לתוך ביתו למאי דקס"ד דהו בכללים, וי"ל דמשיכה דהתם כיון דקודם פסיקת דמים היתה אינו כלל ואע"פ שפסק דמים אח"כ, דכל היכא דלא פסק דמים לא סמכא דעתיה כלל וכדאמרינן לקמן, וכבר הארכתיה בה בב"מ בס"ד.

20. ספר דבר אברהם - חלק א - סימן כא

ענף ד [טו] ואכתי אפשר לומר דלפמ"ש דס"ל לרב ביבי כאוקימתא דרב אשי שצירף ידו איכא גם קנין הגבהה כמ"ש רש"י ד"ה דרך שוליו דלא קנה בהגבתו, והרב הרש"ש הגיה בהמשכתו אבל אין צורך בזה דרש"י נתכוין לאוקימתא דרב אשי ובוזה איכא הגבהה כשיטתו בכתובות כמו שיובא להלן, וכן הבין את דבריו הרשב"א ז"ל בחי' לשבת וז"ל ואס"ד אגד כלי כו' כתב רש"י ז"ל כו' ומוקי לה בצידי רה"ר א"נ דצירף ידו למטה מג' וקבלה ולפי דבריו הכי פירושה קדים ליה איסור גניבה דמכיון שיצא מקצת הכלי בחוץ וקיבלו הוא בידו כל פרוטה ופרוטה שבכיס קנהו בהגבהה עכ"ל וא"כ שוב אפשר לקיים דברי כ"ת דאין גניבה לחצי חפץ ולא קנה את הכיס ומ"מ מהניא ההגבהה אפילו בכליו של מוכר דהגבהה קונה בכ"מ ולא עדיפי כליו של מוכר מחצרו, ועד כאן לא סברי הי"מ דבכליו של מוכר לא מהני אלא במשיכה, דכמו שאינה קונה בחצר המוכר ה"נ אינה קונה בכליו דכחצרו דמיין, כדמוכח בב"מ (דף ט') וכמ"ש הרמב"ן בב"ב להדיא בטעמן של הי"מ אבל בהגבהה שקונה בכ"מ לא. ואולם יראה לי דזה תלוי לכאורה בשני הטעמים שהביא הרמב"ן ביסוד שיטת הי"מ הטעם הא' כמ"ש דהוי כחצר המוכר וטעם ב' כתב וז"ל ועוד טעם אחר אמרו שהרי הפ"י מונחים ועומדים בכלי ואין זזין ממקומם וכיון שאין משיכת הכלי כלום לא קנה עכ"ל. ונראה דלטעם הראשון ודאי הגבהה קונה בכליו של מוכר כנ"ל, אבל לטעם השני ה"ה בהגבהה דאינה קונה שהרי לא הוגבהו כלל אלא עומדים במקומם וכמו דקרו להו במשיכה שאין זזין באורך ה"נ בהגבהה אין זזין בגובה:

ולכאורה היה אפשר לדחות ולומר דאפילו לטעם השני הגבהה קונה בכליו של מוכר, שהרי אין עיקר ענין ההגבהה להגביה את החפץ ממקום שהיה מונח כי היכי דנידון בה לומר דנידון בה לומר דכיון שמונח בכלי הרי הוא במקומו הראשון אלא עיקר ההגבהה הוא שיהא החפץ מוגבה מעל הקרקע מכחו ואפילו לא הגביהו כלום יותר ממה שהיה מוגבה מקודם נמי סגי, כדאמרינן בב"מ (דף ט' ע"א) בטלית שחציה מונחת ע"ג עמוד מכיון שנתקה חשיבא הגבהה אע"פ שלא הוגבהה יותר, ויותר מזה כתבו התוס' שם ובב"ק (דף צ"ח ע"א) דאפילו דרך ירידה הוי הגבהה, וא"כ ה"נ בהגביה בכליו של מוכר מאי איכפת לן במה שמונח במקומו הראשון בכלי כמו שהיה מ"מ הרי מוגבה הוא מכחו באויר מעל לקרקע ואלמלא כחו של מגביה היה נופל למטה ומשו"ה שפיר קונה:

אבל כ"ז אינו ובין לטעם הראשון ובין לטעם השני נראה דלא מהניא הגבהה בכליו של מוכר כמו במשיכה למאן דס"ל, והוא מתבאר לן עפ"י מ"ש שעמדנו בעז"ה מדברי הראשונים ז"ל על דבר נכון בקנין הגבהה במה שקונה בכ"מ אע"פ שמשיכה אינה קונה שם והנה בפשוטן יובנו הדברים שהוא משום יתרון וחשיבות של קנין הגבהה דמשום שהוא קנין עדיף לא בעי הוצאה מרשות בעלים, משא"כ משיכה שהוא קנין גרוע ממנה. **אבל אין הדבר כן, דבאמת בין משיכה ובין הגבהה בעיקרם אינו מועילין ברשות מוכר דשניהן הוצאה מרשות בעלים בעו דזהו כל אופיין של קנינים וכל זמן שעודנו ברשותם לא הוי קנין כלל, אלא שחלוקין הן באופן פעולתן ועשייתן דבמשיכה שמושך ע"ג קרקע הוא נידון כמונח ברשות בעלים עד שיוציאו מרשותם ובהגבהה מכיון שהגביהו מעל הקרקע חשיב כנעקר מרשות הבעלים.** וכ"כ הסמ"ע (סי' קצ"ז סק"ג) וז"ל הגבהה קונה בכל מקום הטעם משום דאף אם הוא ברה"ר או ברשות המוכר מ"מ במה שמגביהו בידו מביאו אותו לרשותו דכל מה שהוא ביד האדם הרי הוא כאלו מונח בביתו עכ"ל. וכן גם במוגבה מכחו הוא נידון כאלו בא לרשותו. **אבל אלו היה מונח גם בשעת הגבהה ברשות הבעלים בודאי היתה רשות הבעלים מעכבת את קניינה כמו במשיכה, אלא דמכיון שעקרו מן הקרקע אינו מונח עוד ברשותם אלא**

ברשות קונה שאוחזו בידו [או מכחו] ואע"פ שהוא באויר חצרו של מוכר הרי אין סופו לנוח ומשו"ה אינו חשוב בשבילו כמונח ברשותם, ודברים אלו מפורשים ברשב"א קידושין (דף כ"ו ע"א) א"נ בחבילי זמורות כו' וז"ל וי"מ שהזמורות מאכל הפילין והלכך מביא חבילי זמורות ותולין למעלה והפיל קופץ למעלה וה"ה להגבהה מהמתו כו' וקשיא לי אם אינו מגביה משום כיון שעומד באויר חצרו של מוכר היכי קני ליה לוקח והא קי"ל דאורח חצרו כחצרו וכל שסופו לנוח כנה ע"ג קרקע חשבינן ליה עכ"ל. הנך רואה שאם גם אחר ההגבהה נשאר החפץ עדיין ברשות בעלים לא מהניא מידו ועיקר ההגבהה הוא להגביה מכחו ולא יהא סופו לנוח ברשות הבעלים דאז יצא מרשות מוכר, ואי משום אורחו של מוכר שהחפץ נמצא בו היכא שאינו אוחזו כולו בידו אלא בולט מידו ולחון הרי הוא אויר שאין סופו לנוח, ואע"ג דאיבעיא דלא איפשטא היא באויר שאין סופו לנוח אם כמונח דמי או לא י"ל דכמו דאמרינן התם דהיכא דמפסיק כלי ודאי לאו כמונח דמי ה"נ באוחזו מלמעלה ואינו מניח ליפול הוי כמפסיק כיון שכח אחר מעכבו מלנח ועי"ב בב"ב (דף פ"ה) כגון שהיתה קלתה תלויה בה ועי"י מה שכתבנו לעיל (אות ה'): ותוספת ביאר אנו צריכין לדברי הרשב"א. דהתוס' בב"מ (דף ט' ע"א ד"ה הוילי) גבי טלית שחציה ע"ג עמוד והוילי ויכול לנתק ולהביאו אצלו הקשו דמשמע דאם נתקה קונה משום שעל ידו הוגבהה ומאי שנא מעני המנקה בראש הזית וכו' ותירצו דשאני הכא שתופס בידו אחד מן הראש א"כ הכא איירי כשניתק מן העמוד אינו ארוך כ"כ שיגיע ראשו השני לארץ. הנה מבואר דבשאינו אוחזו בידו ונופל לארץ אינו קונה והוא לכאורה כדברי הרשב"א שאנו עוסקים בהם אבל באמת אינו כן, דהרשב"א מטעמא אחרינא אתי עלה ולא קרב זה אל זה, שהרי הרשב"א גופיה בב"ק (דף צ"ח ע"א) גבי הזורק מטבע של חברו לים כתב דכל שהוא דרך עלייה קנה אע"פ שאינו תופס בידו וסופו ליפול, וה"נ בפיל דרך עלייה הוא שהפיל מגביה א"ע למעלה בשביל הזמורות, אלא עיקרא דמילתא הוא דבמה שיפול לארץ יש בו שני חסרונות, חדא שאין זו דרך הגבהה כלל כמ"ש התוס' ועוד דכיון שסופו לנוח ברשות הבעלים עדיין לא יצא מרשותם גם בשעה שהוא מוגבה, דכיון דרשותו זה יש לו זכות קנין להמוכר שיכול לקנות את החפץ שנמצא באוירו האריך יקנה להמגביה ליהשב כברשותו, ולדרך זו האחרונה נתכוין הרשב"א בקידושין ודייק לומר דעומד באויר חצרו של מוכר דוקא ולא משום חסרון דסופו ליפול מצד עצמו בלחוד כחסרון בעיקר דרך ההגבהה שנוגע לזה אין נ"מ אם יפול ברשות מוכר או ברשות אחר. והלכך במה שנוגע לעיקר דרך ההגבהה שפיר ההליטו התוס' והרשב"א בב"ק דגם בסופו ליפול מיקרי הגבהה דמ"מ כל כמה דלא נפל מוגבה הוא, ולכן במגביה שלא ברשות הבעלים דבהכי עסקינן התם במציאה שאין כאן עיכוב רשות הבעלים שפיר אמרינן דכיון שהוא מוגבה קנה דההגבהה מצד עצמה מעלייתא היא, אבל ברשות הבעלים דאיירי ביה הרשב"א שאני דנהי נמי דבעצם מעשה ההגבהה אין כאן חסרון דמיקרי מוגבה מכחו מ"מ הרי הוי הגבהה ברשות בעלים כיון שהוא באוירם וסופו לנוח בחצרום שהוא מקום קניינים משו"ה באמת לא קנה התם לטעם הנ"ל. ולפי"ז יצא לן דגם בנתקו מע"ג עמוד הא דקנה בסופו ליפול לארץ היינו דוקא שלא ברשות מוכר אבל ברשות מוכר לא:

נמצינו למדין דהגבהה נמי בעיקרה לא מהניא ברשות מוכר אלא שבפועל אינה ברשות מוכר כמ"ש, והיא נקודה נפלאה לענ"ד:

וכן משמע מחי' הרמ"ה ב"ב פ' הספינה (סי' כ"ו) וז"ל והגבהה קונה בכ"מ דכיון דאגבהה ודאי אפקיה מרשותא דהוה קאי בגויה ועייליה לרשותא דנפשיה דאי למ"ד חצר משום יד אתרבאי לא תהא ידו קלה מחצרו כו' שאין לך דבר נכנס לרשותו של אדם יותר מהבא בידו עכ"ל. ביאור לדבריו דאע"ג דלא בעינן בהגבהה שיהא מונח בידו ממש דא"כ קנין יד הוא מ"מ כחו נמי חשיב כרשותו. ובזה ניחא מה דתמוה בדבריו דמסתייע דלמ"ד חצר משום יד לא תהא ידו קלה מחצרו, והוא פלא דתלי תניא בדלא תניא, ולהנ"ל יונח דמדמי כחו לרשות חצרו, ועדיין צ"ע. ועיי' בס' כלילת שמואל (ערך הגבהה) ודוק כי קצרנו בזה: ולרבנו משולם שהוא המפרש שקונה את הפיל בהגבה שקופץ לזמורות לא ברירא לי אם חולק הוא על הרשב"א בעיקר ענין ההגבהה ברשות מוכר שבררנו למעלה או לא. עכ"פ הרי שפתי הרשב"א ז"ל ברור מללו כמ"ש:

נמצא לפי"ז דהגבהה בכליו של מוכר אע"פ שהוא כמוגבה מכחו של לוקח גם בהיותו בכלי של מוכר מ"מ לא מהני אפילו להטעם הראשון של הי"מ דמ"מ נשאר הוא בודאי ברשות המוכר בכליו. והנך רואה שהרמב"ן ז"ל כשדחה דברי הי"מ כתב וז"ל אלמא בהגבהה או משיכה קונה בכלים דמוכר עכ"ל, ומדזהכיר גם הגבהה משמע דלשיטת הי"מ הגבהה נמי לא מהניא בכליו של מוכר ובא להוציא מדעתם זו. נמצא דאפילו נימא בסוגיין דמגרר שהקנין הוא משום הגבהה מ"מ עדיין אנו צריכין לקנין הכיס כי היכי דלא תיהוי הגבהה בכליו של מוכר וא"כ שוב מוכח דיש גניבה לחצי חפץ... **אמנם בשמ"ק ב"ב (דף פ"ה ע"ב ד"ה לא בכליו של מוכר) משמע דהגבהה לכו"ע קונה בכליו של מוכר עיי"ש. וצריך תלמוד גדול:**

שו"ת אבני נזר חלק אבן העזר סימן קס

(ה) עוד ראיתי שם בספר המקנה שאם אחר נותן על ידו לא מיקרי הגבהה כיון שאינו עושה מעשה בעצמו, והנה דברי רשב"ם ב"ב בהא דקלתה תלוי' בה דכתב רשב"ם שדומה להגבהה אף שהבעל זורק לתוכה, הוי תיובת':

(ו) והנה העירני נכדי כמר דוד שיחי' מהא דכתבו הר"ש והרא"ש פ"ק דכלים ומס' זבים דלא מיקרי משא אם אחר הטעינו על כתפיו והוא אינו זו ממקומו, והרמב"ם סובר שגם זה הוא משא, כמבואר בלשונו פ"ק דכלים וכן בהלכותיו פרק א' מהלכות טומאת מת הלכה ואו והלכה ט', ויש לומר דלדעת הרמב"ם הוא הדין דחשיב מגביה כמו שחשוב נושא, אך לדעת הר"ש והרא"ש דלא חשיב נושא כיון שהטעינו חבירו ה"ה דלא חשיב מגביה, אך ברשב"ם בפירושו התורה פ' שמיני מפורש בדבריו דלא חשיב משא וא"כ לא יחשב מגביה:

(ז) **אשר ע"כ נראה דהרשב"ם לאו משום קנין הגבהה, רק משום קנין חצר,** דאין כלי רק אל הקרקע אבל לא אל אויר, ודומה להגבהה ברשות מוכר דמהני ולא מבטל מה שהוא ברשות מוכר להגבהה הלוקח, ומיושבים דברי המקנה:

(ח) מ"מ נ"ל ראי' דחשיב הגבהה כשאחר נותן לידו מהא דע"ז (ע"א ע"ב) דמקשה סוף סוף כי מטא לאוירא דמנא קני' [יין נסך לא הוי עד דנגע ב'] פירש"י בהגבהה והריטב"א שם כתב ק"ל האיך קונה מדין הגבהה כי מטי לאוירא דמנא הא לא עביד כלום, ואין הגבהה קונה בשום מקום בלא שום מעשה, או שקורא לה והיא באה שהוא כמשיכה או כההיא דפיל בחבילי זמורות או כההוא דזיל טרוף אקן דלגבהו כו' וי"ל דכיון שאויר שסופו לנוח כמונח דמי, ואילו נח חשיבא הגבהה ומעכשיו הוא מיישר הכלי יפה בענין שיבא היין לאוירו ולא ישפך לחוץ הא חשיב מעשה לקנות בו מדין הגבהה כנ"ל עכ"ל, ומדקדוק דבריו נראה דכי מטא לארעיתא דמנא מדינא הוי הגבהה בלא טעמא דמיישר הכלי, והיינו דאותו הכלי שירד היין לתוכו חשוב מעשה ביין שאלמלא יתפשטו אצבעותיו יפול הכלי וישפך היין, ובמה שסוגר אצבעותיו לאחוז הכלי היין משתהה בכלי חשוב מגביה היין [ועיין בתשו' חמדת שלמה מ"ש בפירושו דברי תו"ה שהביא הטור סי' כ"ח וכעת אין הספר בידי]:

21. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף פה עמוד ב

משך חמרין ופועלים. ויש גורסים חמריו ופועליו פ' חמריו ופועליו, של מוכר.